

Niet voor publikatie
Nadruk verboden

Interne nota no. 44

TYPEBEDRIJF KOMGRONDEN

door ir. K.C. Kolhoop

1. Algemeen

Sinds 1953 worden in het Land van Maas en Waal nieuwe boerderijen gebouwd. Met ingang van het boekjaar 1955/56 zijn 15 dergelijke bedrijven bij het L.E.I. in administratie. Voor deze bedrijven is in de loop van genoemd boekjaar een z.g. normaalbegroting opgesteld. Deze begrotingen zijn gebaseerd op een normenlijst, welke door de Rijkslandbouwvoorlichtingsdienst te Tiel en het L.E.I. is opgesteld. Zij geven de toekomstverwachting weer voor normale jaren over een periode van ongeveer 10 jaar. Verder is het huidige loon- en prijspeil als uitgangspunt genomen. Ook voor het hier te beschrijven typebedrijf zijn deze uitgangspunten aangehouden. Wel is inmiddels het loon volgens de Collectieve Arbeidsovereenkomst gestegen, maar ook de melkprijs is verhoogd.

Van de 15 genoemde bedrijven zijn er 2 buiten de bepaling van het typebedrijf gehouden. Het eerste heeft een sterk afwijkende bedrijfsgrootte, het tweede wijkt af door een zeer groot aantal kippen en varkens.

Het typebedrijf is geformeerd door van de 13 resterende bedrijven de oppervlakten met de diverse gewassen te middelen; vervolgens werden enkele weinig voorkomende gewassen uit het bouwplan verwijderd, waarna de diverse oppervlakten in veelvouden van een oppervlaktegrootte werden gefixeerd. Het een en ander blijkt uit tabel 1.

Tabel 1

SAMENSTELLING VAN HET BOUWPLAN (in ares)

	Oppervlakte kultuur- grond	Ha- ver	Gerst	Tar- we	Erw- ten	Aard- appe- len	Sui- ker- bie- ten	Ov. ge- was- sen	Voe- der- bie- ten	Blijvend gras- land
Gemiddelde van 13 bedrijven	10,90	88	73	14	23	42	67	18	45	720
Typebedrijf	10,90	88	88	-	44	44	66	-	44	716

De bezetting met melkkoeien en bijbehorend jongvee en die met varkens en pluimvee wordt later beschreven.

2. De resultaten

Hier worden de opbrengsten- en kostenposten beknopt weergegeven. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen het bedrijf, zoals het in feite zal worden gevoerd (I) en hetzelfde bedrijf zonder varkens- en kippenhouderij(II) Deze twee onderdelen staan in feite immers los van de grond. Derhalve moeten zij, waar het doel is te komen tot het bedrag, dat per ha door de bedrijfsonderdelen, die afhankelijk zijn van de grond, kan worden opgebracht ter dekking van de kosten voor grond en gebouwen, buiten beschouwing blijven. Dit ongeacht het feit, dat er bezwaren bestaan tegen het uit het organische bedrijfsverband lichten van een bepaald onderdeel.

OPBRENGSTEN EN KOSTEN TYPEBEDRIJF

Tabel 2

	I Met varkens- en pluimveehouderij	II Zonder varkens- en pluimveehouderij
1. Bruto-opbrengst marktbaar gewassen	4.319	4.319
2. Bruto-opbrengst rundveesektor	9.680	9.680
3. Bruto-opbrengst varkenshouderij	3.292	-
4. Bruto-opbrengst pluimveehouderij	2.788	-
5. Totale bruto-opbrengst	20.079	13.999
6. Arbeidskosten	6.536	5.489
7. Vergoeding voor bedrijfsleiding	964	712
8. Veevoederkosten	5.856	1.391
9. Kunstmestkosten	1.649	1.649
10. Kosten voor grond en gebouwen	2.583	2.353
11. Werktuigkosten	981	945
12. Trekkcrachtkosten	450	450
13. Overige kosten	2.345	2.061
14. Totale kosten	21.364	15.050
15. Netto-winst	- 1.285	- 1.051
16. Netto-overschot 15 + 7	- 321	- 339
17. Arbeidsinkomen	6.215	5.150
18. Bruto-pachtwaaide voor grond en gebouwen 10 + 15	1.298	1.302
19. Idem per ha cultuurgrond	119	119

I. Het bedrijf met varkens en kippen

1. Bruto-opbrengst van de marktbaar gewassen

In tabel 3 zijn de opbrengsten van de marktbaar gewassen weergegeven. Tevens is aangegeven de arbeidsbehoefte in standaarduren.

Tabel 3

BRUTO-OPBRENGST VAN DE MARKTBARE GEWASSEN

	Oppervlakte	Standaarduren		Opbr. in kg per ha	Prijzen p.100/1000kg in gld	Berekening per ha	Opbr. totaal
Haver	88	225	198	4000	22	40 x 22 = 880	774
Haverstro				4000	p.m.		
Gerst	88	225	198	4000	24	40 x 24 = 960	845
Gerststro				2500	p.m.		
Erwten	44	500	220	2800	45	28 x 45 = 1260	554
Erwtenstro				2000	p.m.		
Suikerbieten	66	700	462	45000	45	45 x 45 = 2025	1337
Blad en koppen				35000	p.m.		
Aardappelen	44	700	308	21000	8	210 x 8 = 1680	739
Kriel				3000	3	30 x 3 = 90	40
			1386				f. 4289,-
						stroverkoop	30,-
							f. 4319,-

De stro-opbrengsten en ook de opbrengst van suikerbietenblad en -koppen is niet op geld gewaardeerd wegens aanwending elders in het bedrijf. Dit heeft hetzelfde effect als opneming van deze opbrengsten onder de bruto-opbrengst en opneming van het verbruik in eigen bedrijf onder de kosten. Wel is er 500 kg meer stro-opbrengst dan in het bedrijf nodig is. Deze 500 kg wordt verkocht en levert f. 30,- op. De totale bruto-opbrengst van de marktbaar gewassen wordt nu f. 4319,-.

2. De bruto-opbrengst van de rundveesektor

Onder rundveesektor wordt verstaan de rundveehouderij, gekombi-
neerd met de verbouw van voedergewassen. In tabel 4 zijn de opbrengsten
hiervan weergegeven.

Tabel 4

BRUTO-OPBRENGST VAN DE RUNDVEESEKTOR

	Opp. resp. aantal	Standaard- uren per ha of per dier	Stand. uren totaal	Opbrengst per ha in kg	Opbrengst totaal in kg	Opbrengst per koe
Voederbieten	44	700	308	90.000	39.600	4000kg melk à 3,5% vet = 140 kg melkvet à f.6,- = f 840,- Omzet en aanwas f. 370,- Totaal 8x1210 = f. 9680 of p. ha $\frac{9680}{7,60}$ = f. 1275,-
Blijvend grasland	716	65	465	p.m.	p.m.	
Kooien	340	80	272	5.000	17.000	
Kuilen	200	75	150	11.000	22.000	
Melkkoeien	8	275	<div>2200 3395</div>			

Op basis van de gegevens der deelnemende bedrijven zijn voor het
typebedrijf 8 melkkoeien, 4 pinken en 4 kalveren als veebezetting
aangenomen. Verder zijn 4 vaarzen gedurende gemiddeld 4,5 maand op het
bedrijf aanwezig. Op basis van deze veebezetting en de genormaliseerde
hooi- en kuilgrasbehoefte is de te maaien oppervlakte grasland gevonden.

De totale bruto-opbrengst van dit bedrijfsgedeelte bestaat uit
melkgeld en omzet en aanwas van het rundvee en bedraagt f. 9680.

3. De bruto-opbrengst van de varkenshouderij

Op basis van de bedrijfsgegevens zijn op het typebedrijf aan-
wezig 4 fokzeugen; per jaar worden verder 4 mestvarkens afgeloverd. De
opbrengst is in tabel 5 weergegeven.

Tabel 5

BRUTO-OPBRENGST VAN DE VARKENSHOUDERIJ

	Aantal	Ver- kopen	Ver- koop- prijs	Op- brengst	Biggen aan- koop	Totale bruto- opbr.	Standaarduren per dier	totaal
Fokzeugen	4	2	200	400		400	100	400
Biggen	.	56	42	2352	100	2252		
Mestvarkens	4	4	160	640		640	13	52
				3392	100	3292		452

De totale bruto-opbrengst uit dit bedrijfsgedeelte is f. 3292,-.

4. De bruto-opbrengst van de pluimveehouderij

Op basis van de bedrijfsgegevens zijn 100 kippen opgenomen in het typebedrijf. De eieropbrengst is gesteld op 200 eieren per hen bij een eierprijs van f. 0,13. Het eiergeld is nu $100 \times 200 \times f. 0,13 = f. 2600$. Hierbij komt de post omzet en aanwas pluimvee (bij gelijk-blijvende levende inventaris aan eind en begin van het boekjaar overeenkomende met het verschil tussen verkopen en aankopen) van f. 188. De totale bruto-opbrengst uit de pluimveehouderij wordt nu f. 2788.

De arbeidsbehoefte van dit bedrijfsgedeelte is te stellen op $100 \times 4 = 400$ standaarduren.

5. De totale bruto-opbrengst bedraagt nu f. 20.079,-.

6. De arbeidskosten

De arbeidsbehoefte is als volgt opgebouwd:

marktbaar gewassen	1386	standaarduren
rundveesektor	3395	"
varkenshouderij	452	"
pluimveehouderij	400	"
1 paard	175	"
Totaal	5808	standaarduren

De totale arbeidsbehoefte bedraagt 5808 standaarduren. Bij een arbeidseffekt voor de boer van 4000 standaarduren (mede in verband met de prima verkaveling is dit aantal aangehouden) moeten nog 1805 standaarduren worden gedekt. Bij een arbeidseffekt voor alle overige arbeidskrachten van 3500 standaarduren, moet nog $\frac{1808}{3500} = 0,52$ volwaardige arbeidskracht worden aangetrokken. De arbeidskosten zijn nu $1,52 \times f. 4300 = f. 6536$.

7. De vergoeding voor bedrijfsleiding

Deze kosten zijn berekend op basis van de afspraken, welke tussen de Overheid en het Landbouwschap zijn gemaakt met betrekking tot de kostprijsberekeningen. In tabel 6 is de cijferopstelling weergegeven.

VERGOEDING VOOR BEDRIJFSLEIDING

Tabel 6

	per ha	totaal		per ha of per dier	totaal
haver	76	67	transport		304
gerst	76	67	grasl. en voedergew.	29,15	222
erwten	82	36	melkkoeien	23,30	186
suikerbieten	117	77	fokzeugen	28	112
aardappelen	129	57	mestvarkens	5,85	23
transporteren		304	legghennen	1,17	117
					964

8. Veevoederkosten

a. Rundvee

De voestapel bestaat uit 8 melkkoeien en bijbehorend jongvee. In totaal is dit 11,5 stuks grootvee. Verder is een paard aanwezig. Bij een oppervlakte grasland van 7,16 ha bedraagt de veedichtheid 1,75. Het basisrantsoen is 1350 kg hooi en 2000 kg kuilvoer. Om dit aan opbrengst te verkrijgen, moet 75% van het grasland worden gemaaid. Naast dit ruwvoer is nodig 1920 kg krachtvoer met 20% verteerbaar ruw eiwit, wat neerkomt op f. 633,-. Hiernaast kost de kalveropfok per dier f. 162,- of totaal 4 x f. 162,- = f. 648,-. De totale bijkomende voederkosten voor het rundvee belopen zo f. 1281,-.

b. Varkens

De 4 zeugen kosten	4 x 1200 kg voer à f. 36,-	= f. 1728,-
De 4 mestvarkens kosten	4 x 275 kg voer à f. 30,-	= f. 330,-
De 2 opfokzeugen kosten	2 x 400 kg voer à f. 35,-	= f. 280,-
	Totaal	f. 2338,-

o. Pluimvee

De 100 kippen kosten $100 \times 45 \times f. 35,25^{1)} = f. 1586,-$
 De 110 kuikens kosten $110 \times 12 \times f. 41,^{1)} = f. 541,-$
 1) Per 100 kg Totaal $f. 2127,-$

d. Het paard

Hiervoor wordt naast het ruwvoer uit eigen bedrijf 500 kg haver in rekening gebracht of f. 110,-.

e. De totale bijkomende veevoederkosten belopen nu:

f. 1281 (a) + f. 2338 (b) + f. 2127 (c) + f. 110 (d) = f. 5856,-

9. Kunstmestkosten

a. Marktbare gewassen

In tabel 7 zijn de kunstmestkosten weergegeven.

Tabel 7

KUNSTMESTKOSTEN

	in kg per ha			in gld per ha	schuim- aardo	Totaal per ha	Totaal
	N	P	K				
Haver	40	50	80	98	-	98	86
Gerst	40	50	80	98	-	98	86
Erwten	-	100	200	132	-	132	58
Suikerbieten	120	100	200	247	75	322	213
Aardappelen	80	60	100	204	-	204	90
							533

b. Grasland en voedergewassen

Bij een veedichtheid van 1,75 en 75% gemaaid oppervlakte grasland wordt 90 kg kunstmeststikstof, 50 kg fosforzuur en 50 kg kali gegeven. Per ha belooft dit f. 136 en in totaal f. 974,-.

De voederbieten krijgen dezelfde bemesting als de suikerbieten. Per ha was dit f. 322,- en voor 44 are f. 142,-.

De totale kunstmestkosten voor grasland en voedergewassen zijn nu f. 1116,-.

c. De totale kunstmestkosten zijn f. 533 (a) + f. 1116,- (b) = f. 1649,-

10. Kosten voor grond en gebouwen

Voor de grond wordt uitgetrokken een pacht van f. 110,- per ha, vermeerderd met ruilverkavelingskosten van f. 30,- per ha. Voor de totale oppervlakte (kadastrale maat) van 11,7 ha wordt dit f. 1638,-. De gebouwenkosten voor het bedrijfs gedeelte zijn conform rapport no. 229 van het L.E.I. gesteld op f. 945,-, zodat de totale kosten voor grond en gebouwen f. 2583,- bedragen.

11. Werktuigkosten

Overeenkomstig de gegevens uit de boekhoudingen zijn voor het typebedrijf de werktuigkosten gesteld op f. 90,- per ha cultuurgrond. De totale post wordt nu $10,9 \times f. 90,- = f. 981,-$.

12. Trekkrachtkosten

Op het bedrijf wordt één paard gehouden. Het voor is reeds geteld onder voerkosten (8); aan diverse kosten (verzekering, veearts, hoefbeslag, afschrijving en rente wordt f. 144,- in rekening gebracht.

Hiernaast dient een bedrag uitgetrokken te worden voor aanvullende trekkracht (het paard kan b.v. het land niet ploegen), die waarschijnlijk door loonwerkers zal worden geleverd. Dit bedrag is begijferd op f. 306,-.

In totaal bedragen nu de bijkomende trekkrachtkosten f. 450,-.

13. Overige kosten

a. Algemene kosten

Voor brandverzekering, elektrisch licht, kontributies, telefoon, porti, boekhouding, marktbezoek en grondonderzoek wordt opgevoerd f. 398,-.

b. Zaaizaad en pootgoed

In tabel 8 zijn de zaaizaad- en pootgoedkosten weergegeven.

Tabel 8.

ZAAIZAAD- EN POOTGOEDKOSTEN

	Kg p.ha	Prijs p.kg	Kosten p.ha	Totale kosten
Haver	130	0,50	65	57
Gerst	110	0,50	55	48
Erwten	210	0,80	168	74
Aardappelen	1000	0,25	250	110
Suikerbieten	15	2,20	33	22
Voederbieten	15	5,-	75	33
				344

De totale zaaizaad- en pootgoedkosten bedragen dus f.344,-.

c. Dors- en spuitkosten

Voor dorskosten wordt f. 90,- per ha granen en erwten gerekend, voor spuitkosten f. 10,- per ha of per ha totaal f. 100,-.

Voor de aardappelen wordt gerekend met f. 90,- per ha voor phytophthora- en Coloradokeverbestrijding, terwijl voor het grasland f. 4,- per ha aan onkruidbestrijding in rekening wordt gebracht. De totale post wordt nu: f. 289,-.

d. Rente kort omlopend kapitaal

Deze post rente, die betrekking heeft op het kapitaal, dat wordt aangewend voor kunstmest, zaaizaad en pootgoed en dors- en spuitkosten, is berekend op f. 47,-.

e. Diverse kosten veehouderij

Deze kosten bestaan uit verzekering, dekgeld, veearts, melkcontrole, fokvereniging, stamboek, conserveringskosten en rente en bedragen voor het rundvee f. 1036,- voor de varkens f. 202,- en voor de kippen f. 29,-. Deze post wordt nu in totaal f. 1267,-.

f. De totale post overige kosten is nu f. 398,- (a) + f. 344,- (b) + f. 289,- (c) + f. 47,- (d) + f. 1267,- (e) = f. 2345,-.

14. De totale kosten bedragen f. 21364,-

15. De netto-winst bestaat uit de totale bruto-opbrengst minus de totale kosten en bedraagt - f. 1285,-.

16. Het netto overschot is de netto-winst (15), vermeerderd met de bedrijfsleidersvergoeding (7) en is - f. 321,-.

17. Het arbeidsinkomen is op het typebedrijf f. 6536,- (6) + f. (-321,-) (16) = f. 6215,-.

18. Onder bruto-pachtwaarde wordt verstaan het bedrag, dat uit de bedrijfs-exploitatie kan worden afgezonderd, wanneer van de opbrengsten worden afgetrokken de kosten voor alle produktiemiddelen, behalve de kosten voor grond en gebouwen. Hier wordt de bruto-pachtwaarde (de kosten voor grond en gebouwen vermeerderd met de netto-winst) f. 1298,-.

19. Per ha cultuurgrond wordt de bruto-pachtwaarde $f. \frac{1298}{10,9} = f. 119,-$.

Bezien wij het uiteindelijke resultaat voor de boer, dan moet van het arbeidsinkomen worden afgetrokken de post betaalde arbeid, die opgenomen is in de arbeidskosten (6). Deze betaalde arbeid kost de boer $0,52 \times f. 4300,- = f. 2236,-$ (zie blz. 5). Voor de boer resteert dan nog een arbeidsinkomen van f. 6215,- (17) - f. 2236,- = f. 3979,-.

Zien wij de bedrijfsleidersvergoeding als apart staande kosten, dan is het inkomen van de boer uit zijn handenarbeid f. 3979,- - f. 964,- (7) = f. 3015,- of wel 70% van de landarbeidersbeloning.

II. Het bedrijf zonder varkens en kippen

Hier zal besproken worden, welke gevolgen de uitschakeling van de varkens en kippen zal hebben op de diverse posten.

- 1 en 2. Hier zijn geen wijzigingen t.o.v. boecijfering I.
- 3 en 4. Er zijn uiteraard geen opbrengsten van de varkens en kippen.
5. De bruto-opbrengst is zo f. 6080,- lager dan bij I.
6. De arbeidskosten voor de varkens- en pluimveehouderij zijn buiten de totale arbeidskosten gehouden. Het voor deze bedrijfstakken berekende aantal standaarduren is vermenigvuldigd met f. $\frac{4300}{3500}$. Zo komen wij tot de aftrekpost van f. 1047.
De totale arbeidskosten zijn nu g. 5489,-.
7. De bedrijfsleidersvergoeding volgens de norm voor varkens en kippen van f. 252,- is in mindering gebracht. Deze post wordt nu f. 712,-.
8. De veevoederkosten bestaan nu uitsluitend uit aangekocht veevoer voor rundvee en paarden en bedragen f. 1391,-.
- 9 en 12. Deze posten blijven ongewijzigd.
10. Voor huisvesting van varkens en kippen worden de bedragen in mindering gebracht, die hiervoor in de rapporten no. 169 en no. 217 zijn vermeld. De aftrekpost wordt f. 230,-, zodat de totale kosten voor grond en gebouwen f. 2353,- worden.
11. Voor werktuigkosten wordt f. 36,- in mindering gebracht voor varkens- en kippenhouderij, conform rapport no. 246. De werktuigkosten zijn nu f. 945,-.
13. De algemene kosten worden f. 53,- lager en beslaan nu f. 345,-; zaai- en pootgoedkosten blijven onveranderd, evenals spuit- en dorskosten en rente kort omlopend kapitaal. De diverse kosten veehouderij worden f. 231,- lager en zijn nu f. 1036,- groot. De totale post overige kosten is nu f. 284,- lager dan bij I en wel f. 2061,-.

14. De totale kosten zijn nu f. 15.050,- (f.6314,- lager).
15. Het verlies is nu f. 1051,- of f. 234,- minder groot.
- 16.. Het netto-overschot is nu - f. 339,- of f. 18,-
lager.
17. Het arbeidsinkomen is echter f.1065,- lager en is nu
f. 5150,-.
18. De bruto-pachtwaarde is f. 1302,- of f.4,- hoger.
19. Per ha is de bruto-pachtwaarde eveneens f. 119,-.